

*Từ hang Pắc Bó chui ra
Vươn vai một cái rồi ta chui vào.*
(Ca dao tân thời)

So với những động tác thông thường khác như nằm, ngồi, nhảy, đứng, xoay, nghiêng, ngửa, nhồm, cúi, với, lặn, lộn, vặn, ngoái, chồm ... thì chui là chuyện không thường thấy ở loài người - nhất là những người đã qua thưở ấu thời. Cơ thể chúng ta, rõ ràng, không thích hợp với chuyện chui nhũi hay trườn bò - như những động vật khác.

Rắn, cá, gà, chó, mèo, ngan, ngỗng, vịt, chim, chồn, cáo, cọp, beo, sóc, trăn, nai, nhím, mễn, thằn lằn, kỳ nhông, kỳ đà, tắc kè, cắc kè, chuột, bọ... đều hay chui hơn loài người. Giun, sán, bọ hung, bọ xít, bọ rầy, bọ ngựa, bọ cam, bọ quýt, bọ dừa, bọ cạp, dế, gián... cũng thế.

Tuy vậy, những sinh hoạt như - ăn chui, ở chui, uống chui, ngủ chui, tắm chui, nhảy chui, đi chui... lại không hề có trong thế giới của loài vật mà chỉ phổ biến trong xã hội loài người - nhất là những người sống ở Việt Nam (và các nước xã hội chủ nghĩa anh em), khi mà đảng cộng sản còn cai trị ở nơi đây. Chỉ tại những xứ sở này mới có những sản phẩm và sinh hoạt chui - đại loại như: cà phê chui, phở chui, tu sĩ chui, bác sĩ chui hay viết chui, đọc chui, nghe nhạc chui, họp hành chui, nhảy đầm chui, dạy chui, học chui, nghe giảng chui, cứu lút chui, làm lễ chui, chịu lễ chui, dự lễ chui ...

Vì phở quốc doanh 'không có người lái', cà phê quốc doanh không có người uống, cửa hàng quốc doanh không có hàng bán, tu sĩ quốc doanh không có tín đồ, bác sĩ quốc doanh không có bệnh nhân, văn sĩ và thi sĩ quốc doanh không có độc giả ...; do đó, mới có phở chui, cà phê chui, hàng hóa chui, bác sĩ chui, tu sĩ chui, văn sĩ chui, thi sĩ chui ...

Với thời gian, những sản phẩm và những hoạt động quốc doanh mỗi lúc một thêm tồi tệ, và khả năng bao cấp của nhà nước mỗi lúc một thêm xuống cấp nên những sản phẩm và sinh hoạt chui (từ từ) biến dạng. Chúng biến nhanh đến độ cả nước phải ngờ ngàng và cả Đảng phải bàng hoàng. Cà phê chui (underground) bỗng trở thành cà phê internet.

Và đây không phải là hiện tượng 'chui lên' (rất đáng phàn nàn) duy nhất. Như mới hôm nào, nông dân còn nhẩn nhục trồng chui vài ba bắp rau, nuôi lén con gà con què để cải thiện rồi tự nhiên ... cả tỉnh Thái Bình dùng dùng nổi giận và nổi loạn.

Tương tự, tu sĩ và giáo dân của mọi tôn giáo cũng thôi kiếp sống chui nhũi mà họ đã phải chịu đựng từ hơn nửa thế kỷ qua. Họ đã cương quyết đứng lên đòi lại quyền 'tự do tôn giáo hay là chết', và sẵn sàng vào tù hay tự thiêu để bày tỏ sự quyết liệt của mình.

Chưa hết, làm lễ chui tuốt ở trên núi như những đồng bào sơn cước thì ai mà biết và ai mà để ý, vậy mà người Thượng cũng đã quyết định thôi ... chui. Họ đứng dậy đòi lại đất đai và quyền tự do tôn giáo đã bị cướp đoạt từ bao lâu nay.

Cũng vậy, chuyện đàn đúm và hội họp chui trong thời gian vừa qua đã được Đảng và Nhà Nước làm ngơ mà giới sĩ phu Bắc Hà vẫn chưa bằng lòng. Họ được chân lân đầu. Họ mạnh dạn xé rào mà bước tới. Bữa nay có ông còn đòi lập đảng và quý ông quý bà khác thì đòi lập hội này hội nọ...

Nói tóm lại là toàn dân (bổng) hết chịu chui. Đã đến hoàn cảnh này thì Đảng và Nhà Nước đành ... chui! Theo nguồn tin của AP đánh đi ngày 27 tháng 9 năm 2001 thì trước đó một hôm, nhà đương cuộc Việt Nam đã lập hai toà án chui tại Đắk Lắk và Gia Lai để xử lén 14 người dân sơn cước từ 6 đến 15 năm tù - về những tội danh như sau: 'xúi dục nổi loạn', 'làm mất an ninh công cộng' và 'chống chính phủ' - vào tháng Hai vừa rồi.

Bốn ngày sau, ngày 1 tháng 10, Reuter loan tin rằng cả Tổ Chức Theo Dõi Nhân Quyền lẫn Hội Ân Xá Quốc Tế đều đã lên tiếng tố giác 'những phiên toà chui ỏ áp đặt những bản án khắc nghiệt cho mười bốn người thiểu số' (closed trials to impose harsh prison terms on fourteen minority people).

Hai tuần sau nữa, trong một vụ xử chui khác - tại tỉnh Thừa Thiên, vào ngày 9 tháng 10 năm 2001 - linh mục Nguyễn Văn Lý cũng bị lãnh án 15 năm tù vì đã: 'vi phạm luật quản chế' và 'phá hoại đoàn kết dân tộc' (Ly was found guilty of violating a probationary order and the more serious charge

of 'undermining national unity'. 'Priest's 15-Year Jail Term A Blow To Reform Efforts.' South China Morning Post, 22 October, 2001).

Cùng vấn đề này, trong bản tin của báo Người Việt, số ra ngày 20 tháng 10 có nhiều chi tiết thú vị hơn: 'Trong một phiên xử kín chỉ có một buổi, chỉ những người có giấy phép tham dự mới được vào, và kẻ bị lôi ra tòa không có quyền biện hộ, không có luật sư. Linh mục Nguyễn Văn Lý năm nay 54 tuổi, bị kết án 15 năm tù về hai tội danh: Không thi hành lệnh quản chế (2 năm tù) và phá hoại đoàn kết dân tộc (13 năm)'.

Bản án 15 năm dành cho những người dân sơn cước và linh mục Nguyễn Văn Lý (nghe ra) có vẻ hơi dài, nếu so với những ngày tháng còn lại - có thể đếm được - của chủ nghĩa cộng sản ở Việt Nam. Trong bản tin 'Về Cuộc Đấu Tranh Cho Tự Do tôn Giáo Ở Huế' (phát hành ngày 9 tháng 10 năm 2001), có một tiểu mục mang tựa đề ngộ nghĩnh như sau: ' Bọn cướp ngày đang âm thầm 'làm đêm' tại Thiên An'. Khi một chế độ phải sử dụng quyền tư pháp lẫn hành pháp vào 'ban đêm' như thế có nghĩa là nó sắp phải ... chui - đúng như sự dự đoán của dân gian:

Từ hang Pắc Bó chui ra

Vươn vai một cái rồi ta chui vào.

Vấn đề hiện tại cần quan tâm, theo thiện ý, không phải là sự an nguy của đồng bào Thượng hay của linh mục Nguyễn Văn Lý mà là sự chuẩn bị (tối thiểu) để xây dựng lại quê hương - sau khi bọn ngợm chui trở lại vào hang. Chúng ta có quá nhiều tổ chức, quá nhiều hội đoàn và quá nhiều 'lực lượng' (cùng với vô số những hoạt động không cần thiết) nhưng - dường như - không có ai lưu tâm đến những việc 'tối thiểu' nói trên.

Tưởng Năng Tiến